

Nieuwe bosreservaten in 2007

Kris Vandekerkhove en Bernard Van Elegem

Eind 2007 is er weer 124 hectare bosreservaat bijgekomen, wat de teller ondertussen brengt op 2.547 ha.

De nieuwe reeks bosreservaten bevat twee uitbreidingen van bestaande bosreservaten en twee nieuwe bosreservaten.

Kleine ijsvogelvlinder, een kwetsbare soort van lichtrijke vochtige eikenbossen komt voor zowel in Grootbroek, Jagersborg als in Helschot

De uitbreidingen omvatten 17 ha aansluitend bij het bosreservaat Jagersborg te Maaseik en 19 ha bij het Grootbroek te Bree. Het bosreservaat in Jagersborg heeft nu een totale oppervlakte van 104 ha en is één van de best ontwikkelde vochtige Eiken-Berkenbossen uit die regio. De bosbestanden die nu zijn toegevoegd behoren tot de meest structuurrijke en gevarieerde van het gehele boscomplex, maken het reservaat compacter en zorgen ook voor een meer logische begrenzing (waterlopen). Deze zone is moeilijk toegankelijk waardoor er de laatste decennia nauwelijks beheer is gebeurd. Vandaar dat spontane bosontwikkeling en zwaar dood hout reeds een belangrijke plaats innemen in het bos.

Het Grootbroek wordt dankzij de uitbreiding het grootste bosreservaat in Vlaanderen : 196 ha. Deze uitbreiding vormt ook

een belangrijke schakel met andere reservaatprojecten in de regio en draagt aldus bij tot de uitbouw van één groot bos- en natuurreservaat in Noord-Oost Limburg van bijna 1000 ha groot. Niet alleen naar oppervlakte is dit gebied indrukwekkend, het omvat ook belangrijke populaties van uiterst zeldzame broedvogels, vlinders en libellen, waardoor het één van dé biodiversiteit hotspots in Vlaanderen is. De uitbreiding van het bosreservaat bestaat voornamelijk uit jonge spontane berkenbestanden die ontstaan zijn na windval en exploitatie van een Fijnsparbos rond 1980. Daarnaast komen verspreid en langs enkele verboste dreven ook middeloude Zomereiken voor. In de natste zones komt eerder een broekbos voor en zijn soorten als Zwarte els, wilgen en Zachte berk dominant. Sinds ca 1980 werden er geen noemenswaardige ingrepen meer verricht. Het bos heeft dan ook een heel natuurlijke, structuurrijke indruk met veel, weliswaar dun dood hout.

Het bosreservaat Helschot (Herselt en Laakdal) is 61 ha groot. Het is een zeer gevarieerd gebied, zowel bodemkundig als naar bostypes. De bosbestanden bestaan uit vochtige Eiken (40%) - en gemengde loofhoutbestanden (20%), aangevuld door Populier (20%) en op de zandige droge delen ook naaldhout, vooral Grove den. De populierenbestanden zijn vaak vrij oud en rijk gestructureerd door spontane in-

groei van Elzen, Essen, Olmen en allerlei struiksoorten, vooral Hazelaar. Soms zijn oude hakhoutstoven aanwezig. Er is vrij veel dood hout aanwezig, vooral windval die, gezien de zeer natte omstandigheden, niet werd geruimd. Het overgrote deel van het gebied werd pas bebost in het begin van de 20ste eeuw. In het noorden en het zuidoosten van het gebied bevinden zich echter ook enkele belangrijke oudboskernen. Dit vertaalt zich in de bosstructuur en de aanwezige flora met een groot aantal typische oud-bos-planten, zowel van alluviale als van zandige bodem met o.a. Muskuskruid, Bosanemoon, Dalkruid en Gewone Salomonszegel.

De structuurrijkdom en bodemkundige variatie vertaalt zich ook in de fauna : de totale soortenrijkdom is er vrij hoog en er komen een aantal (zeldzame tot vrij zeldzame) indicatorsoorten voor waardevolle oude, structuurrijke bossen o.a. Kleine en Middelste Bonte Specht, Zwarte specht, Matkop, Glanskop, Wielewaal, Houtsnip en Kleine ijsvogelvlinder.

Het bosreservaat Vloetenveld (27 ha) te Jabbeke en Zedelgem bestaat vooral uit zeer structuurrijke oude gemengde loofhoutbestanden, vooral op basis van Zomereik en Beuk, met bijmenging van Esdoorn, Lork, Tamme kastanje, en een onderetage van voornamelijk Esdoorn en Berk, en verder ook Vlier, Hazelaar, Spork en Lijsterbes. Amerikaanse eik was tot voor kort lokaal vrij prominent aanwezig in de loofhoutbestanden, en nam er plaatselijk tot 30% van het grondvlak in. Bij de laatste exploitatiedoorgang (winter 2004-2005) werd het overgrote deel van deze bomen geëxploiteerd. Hierdoor heeft het bos plaatselijk een vrij open structuur met kleinschalige kapvlaktes. Niettemin blijven ook deze bestanden nog vrij voorraadrijk (meer dan 250 m³/ha).

Deze bossen zijn ontstaan door bebossing in het begin van de 19de eeuw van voormalige vijvers en weilanden. Ze kregen een middelhoutbeheer met een omlooptijd van 12 jaar. Rond 1840 en tijdens de eerste wereldoorlog werden zowat alle overstaanders in het Vloetenveld echter gekapt. Het is dan ook opmerkelijk dat er in het bosreservaat (dat slechts een klein deel van het gebied omvat) opvallend veel monumentale bomen voorkomen die wonderwel aan de kappingen zijn ontsnapt. In totaal komen een 40-tal bomen voor met omtrekken van >250 cm. Twaalf bomen hebben zelfs een omtrek van meer dan 3 meter (twee Amerikaanse eiken, zeven zomereiken en drie beuken). De twee dikste eiken hebben omtrekken van 350 en 370 cm ! De dikste esdoorn en de dikste Tamme kastanje hebben respectievelijke omtrekken van 230 en 290 cm.

In het bos is reeds een vrij belangrijk aandeel aan dood hout aanwezig, ook in de zwaardere diameterklassen. Een gerichte inventarisatie van het dood hout met diameter > 30 cm, leverde een volume van ca 170 m³ op (70 m³ staand dood hout, 100 m³ liggend) of zowat 6 m³/ha.

We kunnen concluderen dat ook deze nieuwe reeks bosreservaten stuk voor stuk waardevolle juweeltjes bevat en het netwerk aan bosreservaten er weer eens rijker en interessanter op geworden is.

Boven: Structuurrijke bosbestanden in bosreservaat Helschot

Onder: Structuurrijk loofbos in bosreservaat Vloetenveld : de dikste eik heeft er een omtrek van 370 cm